

Діло

Виходить по-дві рази на тиждень.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринна 10, II. пош.
Конто пошт. шваб. 26.726.
Адреса тел. „Діло-Львів“.
Число телефонів 261.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:
місячно 2-70 К.
квартально 8-
піврічно 16-
річно 32-
у Львові (без доставки):
місячно 2-40 К.
квартально 7-
піврічно 14-
річно 28-

За зміну адреси платити по 50 с.

Ціна оголошень:

Строчка петитива, заокраєна з обох боків, в редакційній часті 1 К. Повільніше при місцевій зручності 1 К. Некваліфікована строчка 1 К. Сталоголошення за окремою умовою.
Одні оригінали коштують у Львові 10 с. на провінції 12 с.

Видас: Видавнича Спілка „Діло“.

Начальний редактор: д-р Василь Панченко.

Львів, 23. січня 1917.

З рамени економічної комісії товариства Просвіти відбули ся вчора 22. с. м. сходини відпоручників наших краєвих інституцій в цілі обговорення справи відбудови українських економічних, просвітних і культурних організацій в краю.

Загально представив дійсний стан річий в ою хвилю дир. Омелян Сасвич. Потім переведено тригодинну дискусію, в якій забирали голос пп. Герасимович, д-р Макух, Галяк, Корещак, Семчишин, Стернюк, д-р Витанцький, Е. Натрний, д-р Величко і о. Лежогубський.

Як вислід дискусії прийнято такий поділ праці при відбудові поодиноких організацій що: 1) Просвіта займеть ся відбудовою своїх філій, читальні і крамниць, 2) Сільський Господар відбудовою своїх філій і кружок, 3) Товариство педагогічне відбудовою своїх філій і кружок, 4) краєві фахові союзи: а) кредитовий, б) консуційний (Народна Торговля), в) молочарський, г) господарсько-торговельних спілок і г) збуту худоби, займуть ся відбудовою своїх союзин, ім приналежних спілок з тим, що Народна Торговля займеть ся також відбудовою церковних і приватних крамниць і торговельних підприємств. Кожда з сих краєвих інституцій аложила вже доси чимало праці в напрям відбудови своїх організацій. В якій сій одначе конечна є єднотність в діяльності всіх краєвих інституцій і тому на внісене пп. д-ра Макуха, Герасимовича, д-ра Витанцького і о. Лежогубського порішено:

Відпоручники Просвіти, Сільського Господаря, Красного Союзу ревізійного стоваришень і фахових союзів кредитового, консуційного, молочарського, господарсько-торговельних спілок і збуту худоби рішають поробити старання в напрям відбудови всіх українських економічних, культурних і просвітних організацій та приватних підприємств, та в тій цілі творять під проводом Красного Союзу ревізійного спільний орган, в якого склад входять відпоручники Просвіти, Товариства педагогічного, Сільського Господаря, Товариства за забезпечення „Дістєр“, Земельного Банку гіпотечного, Руської Шадниці і всіх пати фахових союзів стоваришень.

Порішено далше приступити безпро-

вочно до спільної єднотливій акції і в тій цілі уложити і друком оголосити відповідні інформації і квестіонарї та делеговано до виготовлення їх пп. Корещак, Семчишин, д-ра Макуха і Галяка.

Найближше засіданє означено на день 29. січня с. р. (понеділок) о год. 5 пополудни.

Вільзон про основи будучого світового мира

Нове письмо Вільсона до сенату.

ВІДЕНЬ (Гиб.) Тутешна американська амбасада повідомляє, що Вільзон звернув ся 22. с. м. з письмом до сенату в справі мира.

В сім письмі вказує Вільзон на виміну нот про мир, яка відбула ся між ним і воюючими державами, і стверджує, що таким способом зближено ся до кінцевого міркування про мир і про міжнародний концерт, який дійсно унеможливить, щоб коли небудь могла власти на нас катастрофа подібна до теперішньої. Американський нарід є покликаний до участі в великій ділі кладеня серед народів основи мира, які мають бути нові і покладені по новому пляну. Американський нарід бажає собі, щоб не звеста в сій службі, яка полягає на тім, щоб своє значінє-й силу додати до значінє-й сили інших народів в цілі забезпечення мира і права на цілім світі. Таке управління не може вже тепер бути на довго відложене.

Далі вичисляє президент умови, на яких американське правительство признає своє право жаданя від народу згоди на формальне і торжественне приступленє до лімі мира. Найперше мусить бути покінчена теперішня війна. Самі умови не можуть забезпечити мира; буде конче потрібне утворенє сили, яка могла би запоручити тривалість договору. Коли мир має бути тривкий, мусить бути запоручений зорганізовано більшою людською силою. Не рівновага, але спільність власти є потрібна, не зорганізоване суперництво, але зорганізований спільний мир. Заяви обох воюючих груп стверджують недозначно, що вони не мають наміру знищити своїх противників. Містять в сім передовсім те, що мусить се бути мир без побди.

Тільки мир між рівними може бути тривкий мир, якого головною підставою є рівність спільна участь в спільних користах мира. Рівність народів, на якій мусить бути опертий мир, коли має бути тривкий, мусить бути рівністю прав без ріжнці між великими й малими, сильними і слабими народами. Мир мусить би також признати принцип, що правительство виводять вську свою справедливу власть зі згоди тих, що ними правлять. Президент Вільзон уважає прим. за доказанє, що державні мужі скрізь є згідні що-до того, що повинна бути одна незалежна, самостійна Польща, та що всім народам повинна бути запоручена ненарушимка певність життя, віроісповіданя, індивідуального і суспільного розвитку. Свобода моря є conditio sine qua non мира. Рівність, співпраця, нерезервані, вільні і нічим незагрожені відносини між народами є сущою частю мира і процесу розвитку. Справа обмеженя зоружень на морі й суші мусить бути подогоджена в дусі правдивого бажаня прислужити ся сій справі, коли мир має принести поправу і має бути тривкий. Справа зоружень є найбільше безпосередно і найбільше рішучо звязана з будучою долею народів і людського роду.

В кінці Вільзон предкладає: Кождому народови, малому чи великому, має бути оставлена свобода, щоб міг без перешкоди, загроженя і сміло сам рішати про форму свого правління і про свій розвиток. Всі народи повинні в будучности понехати входити в звязки, які втягають їх в суперництво за власть і втягають в інтриги й самолюбну ривалізацію. Далі президент предкладає: правительство зі згоди тих, що ними правлять, свобода моря, обмеженє зоружень, яке з війська і флоту зробило би виключно знаряд вдержаня порядку, а не знаряд нападу і самолюбного ужитя насильства.

Се є американські принципи, — кічить письмо, — інших не могли би ми підперти.

СКЛАДАЙТЕ ГРОШІ НА ФОНД НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!
(Адреса: J. Romanzuk, Wien, Parliament)

Із соціології політичних партій.

(Далі).

Які результати в економічній діяльності приносять сконцентровані спілководні сили й волі на спілководних органах, аложених з дуже обмеженою кількістю осіб, се показала теорія і практика американських трестів*) В їх організації маємо рамки, в котрих розвивають ся економічні відносини, та котрі здібні розширитись майже безконечно; факт, що ті відносини ростуть рівнобіжно із зростом тривкості організації, показує, які важні спеціальні органи для існуваня спілки та які недостаточні чисто-індивідуальні заходи.

Нерівність освіти, навіть нерівність в знаню даної справи, котра стоїть на черзі, є величезною перешкодою, коли загал учасників громади має рішати про спеціальні питання. Нема сумніву, що спеціальні урядницькі органи або окремі комісії мають більше спеціального знаня, ніж ціла маса, та що їх існуванє усуває спори й суперечки, які могла б спричинити сама недостача відомостей. Мало сього. Коли недостача об'єктивності спливає часто цілу масу від єднотливого діланя, то причина сього не все лежить тільки в простій нетямучості. Тут має слово ще одна обставина. Розділ на партії, величезний спершу тільки невеликим числом принципальних питань, розпадаєт ся згодом також на

інші питання та згідність пропадає. Прим. політичні партії сіють суперечки також в релігійних, естетичних і інших справах, хоч ті справи й не доторкали з першу принципальних спорів. Супроти сього економіка громадських сил подає аргумент за відданє таких спеціальних справ під компетенцію фахових органів та за усуненєм рішеня в тих справах з під хаотичних дискусій загалу.

Далше користь із тих організацій лежить у сім, що вони дають громадським силам ліпший напрям. Се безперечний факт, що широка маса в своїм способі діланя ніколи не може піднятись над розмірно низький умовий рівень, бо точка, на якій сходиться дуже велика кількість умів, не може дежати богато вище тої точки, на котрій стають уми середньої вартости. Правда, се правило не доторкає чутевого життя: в юрбі родиться ся збірне напруженє чутя, взаїмне розжарюванє одиниць, яке хвилево може піднести спільну пристрасть понад пересічне напруженє відокремлених одиниць. Інша річ з питанням про розум або нерозум діл, викликаних чутевим вибухом. Більш або менш інтелігентна влада так ухвалених постанов не може переступити пересічної лінії, на котрій найздібнішій одиниці сполучились із одиницями найменш здібними. Юрба може скріпити силу почуваня, але не силу розуміння.

Збираючи сказанє разом, треба сказати, що недостача спеціальних органів в даній громаді являєт ся рівнозначною із ништістю тою громади в боротьбі з громадами, які втворили в собі такі органи. Давні німецькі корпорації мусили апатити, бо не були в силі оперти ся на органам держави. „Мусили власти, бо хвибувало ім

те, що дати можуть тільки індивідуальні сили сконцентровані в нутрі суспільних органів, — значить: швидкість рішаня, згуртованє всіх умових сил і та висша інтелігенція, до якої здібні тільки одиниці, які висуває вперед амбіції або почутє своєї відповідальности**).

Після сего екскурсу із загальної соціології організації вертаємось до спеціальної теми: олігархічних течій в середині противолігархічного руху та болей трохи подрібнішє роздивимось в їх проявах. Перед тим ще одно застереженє (яке впрочім повинно бути самозрозуміле): Подаючи вище схему твореня організації, а особібно розглядаючи користь такого олігархічного складника організації, яким являють ся їх органи, ми мали на увазі саме тільки порожню, ідеальну схему, та приймали в заложено як найдошліпшіше виводненє тої схеми, значить, виводненє її в конкретненє тої схеми, значить, виводненє її змистом. Що них випадках як найрозумнішим змистом. Що той конкретний змист органів організації, себо той люди, не конче мусять відповідати вазі сього становація, що прим. вибір деяких послів може бути великою громадською похибкою, та що за сям і користи органів розмірно зменшають ся, се треба як неминучу поправку раз на все взяти під увагу.

(Далі буде.)

в. п.

*) Як хочби: Вільсон, Панченко, Трест (Транз), Цирково-співробітний нарис, (Часовий управача і економіка, рік 1905).

**) Славський, оп. ст.

Царський указ в „хвилі звороту в війні.“

Потреба заосмотрени і перевозу.

ПЕТРОГРАД (Петр. аг.). Цар звернувся до президента міністрів ки. Голіцина з отриманим указом:

Поручивши Вам відповідальне становище президента міністрів, уражаю за вказане звернуту Вашу увагу на найважливіші задачі, яких покладене мусить бути головною дбальстю правительства. В теперішній хвилі, в хвилі звороту в війні, всі думки всіх Росій без різниці народності і суспільної класи звертають ся до хороброї, славою окритої оборони вітчизни і ждуть в напружену рішачою стрічі з неприятелем. В повній згоді з нашими вірними союзниками не допускають Росіяни до себе думки про закінчене мира перед кінецьвою побідкою. Я глибоко переконаний, що російський нарід, який з пожертвованим анатомією тятарі війни, сповнився до кінця свій обовязок і не відступить перед ніякою жертвою. Помічні жерела нашої вітчизни є невичерпані і виключають небезпеку втомлення краю, що очевидно виявляється в наших противників.

Тим більше значне в теперішніх умовах має управління таких важких і складних справ заосмотрени населення в пожитку. Тому поручаю Вам передовсім, щоби правительство, заступлене Вами особю, постарало ся як за заосмотрени хороброї армії, так і закладжене немінучих трудностей в заосмотрени тих, що знаходяться за фронтом. Тому число на спільну працю цілого народу, на здійснене на широкій основі заряджень, виданих в останнім часі в області заосмотрени. Справа заосмотрени армії і населення вимагає згідности заряджень всіх властей на фронті так і в краю, як також різних урядів.

Дальшою справою, яка на мою думку має велике значення, є поправа перевозу як згідностями так і водними шляхами. Рада міністрів має виробити в сій справі рішачою зарядження, які забезпечать використане всіх перевозових засобів, щоби було можна на час заосмотрени армію і край в потрібні річи, в чім мають співдіяти всі уряди.

Я зазначив сі найважливіші справи безпосередньої праці й думаю, що діяльність міністрів під Вашим провідом зустріне ся з підперем Державної Думи, злученої бажаням побідного закінченя війни.

Уважаю обовязком усіх осіб в державній службі, відносити ся до законодавчих тіл прихильно, отверто й гідно. При організованню господарського життя краю уряди повинні підперти, якого не можна заступити, земства, які підчас мира й війни доказали своєю працею, що шанують і бережуть високі традиції мого діда, незабутного царя Олександра II.

Відбудова польських

Кол-ек рільничих.

Ц. к. галицьке Намісництво видало на днях до головного Заряду Кол-ек рільничих рескрипт, з якого змістом уважаємо коначним познакомити нашу суспільність, з окрема наших провінціоніальних діячів.

Згаданим рескриптом заявляє ц. к. Намісництво готовність уділити польським Кол-кам рільничим, які наслідком воєнних подій понесли матеріальну шкоду, допомоги після отсих засад:

1. Коли грошева поміч для відбудови знищеного війною рільничого Кружка або сілепу, або иншого підприємства рільничого Кружка не перевищує квоти 4.000 К. може рільничий Кружок одержати на відбудову беззворотну субвенцію в натурі (будівельних матеріалах) від компетентної будівельної Експозитури ц. к. Намісництва (Централі для відбудови). В цілі одержаня такої субвенції повинен Заряд рільничого Кружка скласти збори членів рільничого Кружка, які мусять ухвалити приступлене до відбудови і упорядковати заряд Кружка до поробленя всіх кроків в тім напрямі. У найкоротких случаях, коли скликане членських зборів в приводу війни є неможливе, а з праці задля відбудови має вийти безсумнівна користь для Кружка, вистарчить в цілі приступленя до відбудови ухвалою заряду рільничого Кружка. Опісля повинен заряд рільничого Кружка уложити відповідне подане до компетентної Експозитури будівельної ц. к. Намісництва (Централі для відбудови) о призначені тої субвенції в натурі, заряд Кружка нехай підпише те подане і постарается ся о потвержене правдивости помішених там дат зі сторони парохіального уряду, одного або обох обрядів тримязького уряду і в загальнім зі сторони віросповідних осіб в місці об'їзду, або в найближшій околиці знищеного війною Кружка, — а в кінці доповнен вислати те подане до головного заряду товариства Кол-ек рільничих в Кракові в цілі уділенням своєї опінії. Голов-

ний заряд перешле відтак подане до компетентної будівельної Експозитури.

2. Коли шкода, яку потерпів рільничий Кружок, не повстала наслідком знищеня будинку, на котрого відбудову могла-би уділени Централі для відбудови підмоги в натурі, а коли шкода полягає тільки в часті на знищеному будинку, а в часті на знищеному інших предметів як н. пр. річній пожежній сторожі, уладженя склепового, уладженя салі засідань Кружка, читальні, бібліотеки і т. д. — тоді має бути уділено Кружковим матеріала поміч в грошах. З окрема, коли шкода, спричинена знищенем інших предметів як дім рільничого Кружка, не перевищує квоти 1000 К., повинен заряд рільничого Кружка подібно, як сказано в уступі під 1, постарати ся о ухвалу загальних зборів Кружка, або сам рішити про внесенне подане о підмогу на ту цілі, а опісля внести таке подане до компетентної будівельної Експозитури о призначені беззворотної субвенції в означеній квоті, не висійш над 1000 К., — і вислати те подане до головного Заряду товариства Кол-ек рільничих, який заосмотрить подане своєю опінією і висиле його, куди слід.

3. О скільки потреба підмоги перевищує квоту 4.000 К., взаглядно 1000 К., тоді заряд рільничого Кружка повинен на основі ухвали членських зборів або власної ухвали вислати відповідне подане, уложене і потвержене так само, як висше сказано, до ц. к. Намісництва (Централі для відбудови) в Кракові через компетентне ц. к. старство і будівельну експозитуру, але на руки головного заряду Т. К. Р. в Кракові, а прошенем о уділене висшої, означеної, беззворотної підмоги.

4) О скільки потреба готівки виносила-би ще значнішу квоту, особливо коли би ходило про кільканистять або кількандесь тисяч корон, тоді Кружок не може одержати беззворотної підмоги, тільки позичку. Заряд Кружка повинен в таких случаях на основі ухвали загальних зборів або власної ухвали вислати подане до Галицького воєнного Заведеня кредитового в Кракові, після взазівок, які в кождім поодинокім случаю будуть Кружковим подані головним Зарядом Товариства.

5) Коли би війни треба було Кружковим доповнювачою позички, в случаях, в яких позичка уділена воєнним кредитовим Заведенем виявила ся би недостаточною, або зачету на позичку, або війни зачету на винагороду за воєнні чинити, то мають бути внесені відповідні удокументовані прошеня через головний заряд Т. К. Р. до ц. к. Намісництва (Централі для відбудови) в Кракові.

В цілі улегшеня і уможливленя рільничим Кружкам заходів для одержаня матеріальної помочи в спосіб висше означений, установить головний Заряд Товариства Кол-ек рільничих в поодиноких повітах своїх мужів довіря; установе мужів довіря — висше ся в рескрипті ц. к. Намісництва — буде можливим з огляду на субвенцію об'їзду Централю для відбудови головному Зарядови Т. К. Р. Завданем тих мужів довіря буде обнова організації рільничих Кружків і поміч в їх відбудови та в одержанню потрібних до того матеріальних засобів.

Як бачимо з наведеного рескрипту Централі для відбудови краю обняла своєю діяльністю відбудову польських Кол-ек рільничих, яким готова дати потрібні засоби для їх обнови під легкими до виконаня умовами. Не сумніваємо ся, що з такою ж самою прихильністю віднесе ся та-ж Централі до справи відбудови українських економічних і просвітних організацій. Ми нарочно навели подрібний зміст окремого рескрипту, який вислався Централі до польського Товариства Кол-ек рільничих, щоби поданими там інформаціями користували ся наші економічні і просвітні товариства.

По Ромуні — Солунь?

„Neue Zürcher Zeitung“ доносить з Мільана: Італійська преса живо займає ся боевою навою, яка запанувала на ромунському фронті. Пояснюють її то ослабленем німецьких сил наслідком великих втрат, то знов приходом значних російських підмог. Деякі газети, опираючися на дотеперішних досвідах ромунського походу, вдовольняють ся згодогам, що інвазієне військо мусить найперше помістити в відповідних становищах над Серетом важку артилерію, заки можна буде далі вести офензиву.

Як доносить „Corriere della Sera“, французькі військові критики передвиджують сильні ворожі наступи з цілю поправити теперішню лінійну фронт, особливо корисну для оборони. Зрештою що-раз більше проявляється тенденція неприятеля перейти в Ромуні до позиційної війни. Принакою цього є також війська про вислане військ, які стали військ в Добруджі, на македонській фронт.

З багатьох натяків виходить, що в кругах антанту поважно числять ся з офензивою на

Солунь. З сям звязують присутність Фалькенгайна на македонському фронті. В звязку з сего офензивою має стояти також нота грецького короля до Вільсона, яку преса поясняє як заповідь нового опору Греції проти домаганя антанту. Принакою намірів неприятеля йти разом з Греками проти війська Сарая мають бути австрійські наступи в околиці озера Охриди. На гіпотезі співдіяльности Греків з центральними державами опирає французька преса домаганя репресій супроти Греції.

Плекане правдивого австрійського духа і державного почуття.

Програма кабінету гр. Іллія Мартініца.

ВІДЕНЬ (Ткб.). „Korrespondenz Antr'a“ доносить: Президія парламентарного христ. сою. Союзу явила ся в президента міністрів гр. Кляя-Мартініца, який в загальних рисах представив провідні лінії праць правительства. Провідною завідкою правительства буде в усіх зарядженнях плекане правдивого австрійського духа і державного почуття. Промішене й вигладжене дороги до парламенту є одною з перших задач, над яких покладженем працює правительство. Безнастанно дбальше посвячує правительство справам заосмотрени, в чім улекшує йому задачу гідна признана готовність населеня до несеня жертв.

Перед чи за Серетом?

ЖЕНЕВА (Прив. тел.) Лїонські дїєвники подають донесеня з Ясс, які мають на цілі затерти по змові дїхе вражїне, викликане подїями на ромунським фронті. По тим донесеням буде в області Молдавії утворена з молодих ромунських жовїнів армія під провідом французьких інструкторів, яка возьме участь в будучих боях. Чи ті бої відбудуть ся перед чи за Серетом, про се погляди у російських і ромунських не однакові. В Молдавії все ще провідить військами генерал Маршинський на російським а генерал Авереску на ромунським фронті.

Сазонов і Штірмер.

БЕРН. (Ткб.). „Темп“ доносить з Петрограду: Хоч іменоване Сазонова амбасадором в Лїондоні ще не є офіційно оголошене, одначе є правда, що вибір упав на Сазонова, бо Покровський настоював, щоби Сазонов розпочав знов дипломатичну діяльність. Те саме бачне висловив в офіційних кругах англійський амбасадор в Петрограді.

ЛЮГАНО. (Ткб.). „Siamra“ одержала потвержене відомости, що бувшою російському президентови міністрів Штірмерови поручено в дійности ведене заграничної політики, надяючи йому становище дорадника міністра заграничних справ Покровського, який дістав кільканистичну відпустку.

Французька преса про положенє в Росії.

ПАРИЖ (Ткб.) Про положенє в Росії пише „Matin“, що найважливішою подїєю останніх днів є відложено Думи. Цар, здасть ся, став по стороні Протопопова, а проти Думи. Внутрішня криза є без сумніву дуже поважна і треба її приписати антагонїзмови між правительством і Думою. Може бути, що також убийство Распутіна спричинило трудности особистої натурі для політиків на визначних становищах.

„Evenement“ пише: Події в Петрограді заслугують на велику увагу. Вічні зміни в правительстві не дають запоруки систематичної діяльности і устійненя відносин. Треба сподівати ся, що по замінанню все таки наступить сильний зворот до ліній.

„Lanterne“ пише, що наступив наглий зворот і знов усе звертає ся до правниці. Внутрішня криза в Росії існує далі. Конць статі забрала цензура.

„L'oeuvre“ думає, що криза в Росії стає з дня на день поважійша.

„Humanite“ завважує, що в Англії і Франції переконають ся, що криза в Росії виходить поза рамки внутрішньої російської політики.

В Загвізду під Станіславом.

З російського комунітату.

ВІДЕНЬ (Ткб.). Російський комунікат з 21. с. м. в уступі про загіздий фронт доносить: На південь від Станіслава наші стєжі застали непрятельську стєжу в околиці села Загвізди, часті її вбили в бою на багнеті, а решту полонили. Зрештою обопільний огонь.

